

Zegen en schande

Categorie : Jaargang 2008

Gepubliceerd door [Administrator2](#) op 19/04/2008

NRC - 19 april 2008 - Judith Uyterlinde.

Met adoptiekinderen terug naar Guatemala

Een reis naar het geboorteland van mijn geadopteerde dochters. „Als mijn moeder te arm was waarom heb je haar dan niet gewoon geld gegeven?”

In het vliegtuig naar Guatemala maakt Luisa (10) een tekening van hoe zij zich het huis van haar moeder voorstelt: een landelijke bamboehut met een deur, een raam en een schuin dak van stro. Sara (8) tekent haar moeder zelf, met een bruin gezicht en – ook al heeft ze thuis in boeken al heel wat foto's van Guatemalteekse indianen gezien – de onvermijdelijke verentooi op het hoofd.

Bij onze eerdere reizen, in 1998 en 2000, zagen we vrijwel niets van het land. We hadden alleen maar oog voor Luisa en Sara, die we uit het kindertehuis in de hoofdstad kwamen ophalen. Beide kinderen werden bij de geboorte ter adoptie afgestaan door de moeder, die er alleen voorstond en de kinderen zelf niet groot kon brengen.

Nu gaan we voor het eerst samen met de kinderen terug, om kennis te maken met hun geboorteland en het tehuis te bezoeken dat in de loop van dit jaar sluit. Onze dochters willen graag nog een keer de plek zien waar ze het eerste halve jaar van hun leven hebben doorgebracht.

Een zoektocht naar hun biologische familie stellen we om diverse redenen uit tot een volgende keer, als de kinderen wat ouder zijn.

Het vliegveld van Guatemala-stad is volledig gemoderniseerd en de hoofdwegen zijn goed geasfalteerd. Langs de kant van de weg staan luxe ogende flatgebouwen en alles is prachtig verlicht. „Het ziet er helemaal niet arm uit!”, zegt Luisa verbaasd.

Paco, de enthousiaste hoteleigenaar die ons van het vliegveld komt halen, bevestigt dat het de goede kant op gaat met het land. Een week geleden nog schoot de politie vier bendeleden dood bij een achtervolging na een roofoverval. „Daarmee is een belangrijk signaal afgegeven dat de georganiseerde misdaad nu hard aangepakt wordt”, zegt Paco. „En het afgelopen jaar is er niet één buitenlandse toerist vermoord.” In het recente verleden vonden er lynchpartijen plaats van toeristen, die er door de plaatselijke bevolking van verdacht werden dat ze kinderen wilden roven. Ze zouden de kinderen - of nog erger: hun organen – willen verkopen aan het buitenland.

Deze verhalen deden tien jaar geleden ook al de ronde. Voordat wij Luisa adopteerden, kregen wij een ander meisje toegewezen uit het tehuis.

De directrice van het tehuis, Helen de Rosal, had gewaarschuwd dat de adoptie pas definitief zou zijn nadat de moeder op drie momenten in de procedure haar handtekening had gezet.

De hele procedure zou een paar maanden tot een half jaar in beslag nemen. Tot die tijd mochten we nergens op rekenen en het kind niet komen opzoeken.

Na enkele weken kregen we te horen dat de adoptie niet doorging. De moeder, die op straat leefde, had haar kind uit het tehuis teruggehaald omdat iemand haar had verteld dat wij er worst van zouden

maken. Wij vonden dat toen heel pijnlijk, maar tegelijkertijd was het vertrouwenwekkend dat moeders daadwerkelijk de kans kregen op hun beslissing terug te komen.

De belangrijkste adoptielanden waren in onze tijd Colombia en China; wij hoorden tot een kleine minderheid die uit Guatemala adopteerde.

We hadden er vertrouwen in op basis van de enthousiaste verhalen van een vrouw die het eerste contact met Helen de Rosal had gelegd en via haar een meisje had geadopteerd. Zij was erg positief over de betrouwbaarheid van het tehuis en de goede opvang van de kinderen. Stichting Wereldkinderen, Nederlands grootste adoptieorganisatie, had de deelbemiddeling verzorgd en het contact goedgekeurd. In Guatemala zelf hield het Nederlandse consulaat toezicht op de adopties. Uiteindelijk zijn er vanuit Guatemala slechts zo'n tweehonderd kinderen in Nederlandse gezinnen geplaatst; de meesten daarvan kwamen uit het huis van Helen de Rosal.

Internationaal is Guatemala – na China – echter een van de koplopers in landen die kinderen ter adoptie aanbieden. De overgrote meerderheid gaat naar de Verenigde Staten. De toegenomen vraag naar kinderen heeft onzorgvuldigheid en kinderhandel in de hand gewerkt. In Guatemala en andere landen die tot voor kort nog niet toegetreden waren tot het Haagse Adoptieverdrag, zoals China en India, zijn de afgelopen jaren gevallen diverse misstanden aan het licht gekomen. Persoonsgegevens van kinderen bleken verwisseld en moeders bleken te zijn betaald voor het afstaan van hun kinderen.

Ook onderzocht men onvoldoende of er voor het kind echt geen alternatief in eigen land bestond. Het ontbreken van een door het Haagse Verdrag verplicht gestelde Centrale Autoriteit liet teveel invloed aan advocaten, notarissen en kindertehuizen, die een financieel belang hebben bij de adopties. Wij betaalden destijds 15.000 dollar. De helft ging naar het kindertehuis, de andere helft naar de advocaat en de notaris.

Een adoptie van Guatemala naar de VS kost nu gemiddeld 30.000 dollar.

Op een dag vroeg Sara mij: „Als mijn moeder te arm was om voor mij te zorgen, waarom heb je haar dan niet gewoon geld gegeven, zodat ik bij haar kon blijven wonen?” Een confronterende vraag. Wij adopteerden omdat we een kind wilden; niet omdat we het land wilden ontwikkelen of de mensen wilden helpen – die behoefte ontstond pas later, toen we de kinderen eenmaal hadden. „Ze was niet alleen arm, maar ze had ook geen man en geen ouders die haar konden helpen”, antwoordde ik. „Ze hield zoveel van je dat ze graag wilde dat je bij ouders zou opgroeien die goed voor je konden zorgen. Wij zijn heel erg blij dat wij jouw nieuwe ouders mochten worden.” Een echt bevredigend antwoord is dat natuurlijk niet. Het besef afgestaan te zijn en niet bij de biologische ouders te kunnen opgroeien blijft schrijnend voor een kind.

Adoptieouders hebben hier – dankzij de verplichte cursussen van de Vereniging Interlandelijke Adoptie – tegenwoordig meer oog voor dan vroeger, toen men de afkomst van het kind liever onder het tapijt schoof. Veel van de problemen waarmee adoptiekinderen van eerdere generaties op latere leeftijd kampen, vinden hierin hun oorsprong.

Het tehuis van de van oorsprong Amerikaanse Helen de Rosal staat, net als ons hotel, in een van de betere wijken, waar de huizen zijn afgeschermd door hekken met prikkeldraad. Vroeger woonde Helen hier met haar gezin, maar toen haar Guatemalteekse man – die een zeepfabriek had – overleed en haar vijf kinderen het huis uit waren, begon ze hier een tehuis voor verwaarloosde en ter adoptie afgestane kinderen. Bij onze eerdere bezoeken stonden er zo'n dertig ledikantjes tegen de wanden van de vier slaapkamers en de serre opgesteld.

In de gang waren er rekken met flesjes, in de badkamer luiers, in de keuken kregen de iets grotere kinderen hun vaste hapjes gevoerd.

Pasgeborenen liet Helen de eerste nachten bij zich in haar eigen bed slapen en de weken daarop in de ledikantjes in haar slaapkamer.

Helen wacht ons bij de voordeur op. Luisa en Sara omhelzen haar, de een hartstochtelijk, de ander verlegen. Nieuwsgierig kijken we om ons heen. Het huis oogt stiller en leger, want Helen neemt al een tijdje geen nieuwe kinderen meer aan. De laatste twaalf zijn toegewezen aan Amerikanen die hen, als de procedures rond zijn, in de loop van dit jaar zullen komen ophalen. Binnen begroet ook dokter Maritza ons hartelijk. Zij komt regelmatig langs om de kinderen in te enten. Ze heeft destijds Luisa's leven gered door haar te laten opereren aan een aangeboren afwijking van haar spijsverteringsorganen.

Ze is zichtbaar ontroerd als ze ziet hoe die scharminkelige baby met spillebeentjes en een hongerbuik, nu is uitgegroeid tot een mooie, gezonde meid. Van Sara herinnert ze zich nog het vrolijke kuiltje in de wang als ze lacht. Ik wijs de ledikantjes aan waarin Luisa en Sara vroeger zelf hebben gelegen en schiet vol bij de aanblik van een baby, die sprekend op de vroegere Luisa lijkt, met net zo'n dikke bos haar. De kinderen zelf zijn minder sentimenteel en storten zich gretig op de baby's en peuters. Urenlang vermaken ze zich met het oppakken, knuffelen en voeren van de kleintjes.

In de woonkamer zegt Helen dat het werken haar de laatste jaren steeds moeilijker is gemaakt. Ze genoot ervan de kinderen te verzorgen en een betere toekomst te kunnen bieden. „Maar nu word ik als een misdadiger behandeld.

Twee jaar terug werd ik ineens gebeld door de bank, die het spaargeld beheerde van mij en mijn man. Ze zeiden: Mevrouw, u verdient uw geld met adopties. Daar willen wij ons niet mee inlaten. We verzoeken u dringend uw geld op te nemen en de rekening op te heffen.” Ze zucht verslagen.

Helen is cynisch over de maatregelen die de overheid treft om adoptie in goede banen te leiden: „Het enige dat ervan komt is nog meer bureaucratie en nog langere procedures. Ze vragen de gekste dingen van me. Ik moet steeds weer nieuwe papieren tevoorschijn toveren. Vroeger duurde het een paar maanden voor ik een kind in een gezin kon plaatsen, nu soms wel een paar jaar. Dat is een ramp voor de kinderen en voor hun adoptie-ouders. En het kost handenvol geld aan verzorging, luiers en voeding voor de kinderen.”

Luisa en Sara geven Helen hun zelfgemaakte cadeautje – een in de kleuren van de Nederlandse vlag beschilderd sieradendoosje – en laten de fotoboekjes over hun leven zien. We hebben die speciaal voor deze reis gemaakt, omdat de kinderen alleen Nederlands praten. „Heerlijk om te zien hoe goed het met ze gaat”, zegt Helen. „Ik was altijd blij als ik kinderen aan hun nieuwe ouders kon meegeven, maar hun vertrek was ook altijd moeilijk. Ze komen, je raakt aan ze gehecht, en ze gaan weer weg. De meesten zie je nooit meer terug.” We beloven te schrijven en maken een laatste foto van het mooie witte huis.

Als het hek automatisch achter ons sluit, vraagt Luisa, onder de indruk: „Is Helen rijk?” Wie is er arm, wie is er rijk? Waarom is het verschil zo groot? We zien sjofele hutten met golfplaten daken, maar ook winkelcentra en bankgebouwen die bewaakt worden door mannen met grote geweren. Op een markt verkoopt een vrouw tomaten met een verwaarloosd kindje in een leeg kistje naast zich. Bij een stoplicht staat een jongetje van een jaar of tien op blote voeten te jongleren.

In de mooie toeristenstad Antigua, waar we op een avond nog even een ijsje gaan eten, komt een

klein meisje van een jaar of zes de ijssalon binnen. Haar kleren en haar schoenen zijn versleten, haar gezicht is ongewassen, haar haar ongekamd. Ze verkoopt – zoals zoveel vrouwen en kinderen hier – kleurig geweven haardoekjes, armbandjes en tasjes. Als we een hoofddoekje hebben gekocht en het meisje weer alleen de donkere nacht ingaat, kijken we haar bezorgd na. Later die avond zegt Luisa ernstig: „Nu kan ik me voorstellen hoe mijn leven zou zijn als ik in Guatemala was gebleven.”

Het geweld is hier tastbaar, iedereen heeft het wel eens aan den lijve ondervonden. De burgeroorlog, die 36 jaar heeft gewoed en veel levens heeft geëist, is in 1996 afgelopen, maar er zijn nog talrijke wapens in omloop. Alle taxichauffeurs die ik spreek zijn meer dan eens onder bedreiging van een vuurwapen beroofd.

Als we vertellen dat we onze kinderen uit dit land geadopteerd hebben, zijn de reacties tot onze verrassing altijd positief. „Het is een zegen voor de kinderen, maar een schande voor het land”, is een van de meest kritische geluiden die we horen. Een kok in het hotel aan het prachtige meer van Atitlán vertelt dat zijn vader, zoals zoveel mannen, het gezin verliet toen de kinderen nog klein waren. Zijn moeder en grootmoeder hebben hem en zijn broer grootgebracht. „Ik heb al het goede in mijn leven aan vrouwen te danken”, zegt hij. „Mijn moeder had het geluk dat zemaar twee kinderen kreeg. Veel vrouwen redden het niet alleen als er meer kinderen komen. Het komt door de mannen in dit land dat vrouwen zich soms gedwongen zien hun kinderen af te staan.”

Juana, een 58-jarige vrouw in San Juan, een dorpje aan het meer, is een van de vele grootmoeders in Guatemala die de volledige zorg heeft voor haar kleinkinderen. Haar dochter woont en werkt in de hoofdstad en stuurt regelmatig geld op voor de kinderen. Ze komt vrijwel nooit op bezoek. De vader heeft de kinderen niet erkend en is met de noorderzon vertrokken. „Eigenlijk heb ik deze meisjes dus ook geadopteerd,” zegt Juana met een vermoeide en berustende knik naar de twee kleuters naast haar. Zelf verdient ze de kost met weven; haar oude grijze moeder wisselt haar aan het weefgetouw af. We kopen een paar mooie doeken.

Tegen het einde van onze reis komen we, tot onze verrassing, een huis tegen dat sprekend lijkt op dat van Luisa's tekening. Het is gloednieuw en nog niet bewoond. Luisa loopt naar binnen en zwaait opgetogen naar me vanuit de raamopening. „Wil je hier soms blijven wonen?”, vraag ik haar. Ze denkt er even serieus over na. Ze vindt het hier prachtig en heeft veel leuke kinderen ontmoet, met wie ze gespeeld, gelachen en gedanst heeft. „Alleen als het land niet zo arm was”, zegt ze dan, „en als mijn school hier stond, en mijn vriendjes en vriendinnetjes hier woonden. En onze hele familie”.

Bron: [NRC](#)